

PORLAMMIN KOULU KESKIÖSSÄ

Hannu Huvinen

2024

OTS AKEL UETTEL O:	SIVU
1. JOHDANTO	3
2. KANSAN OPETUKSEN ALKUVAIHEET SUOMESSA	4
3. KANSAKOULU	6
4. LAPINJÄRVI JA PORLAMMIN KYLÄ	7
5. ITÄ-UUDENMAAN YHTEISKOULU	11
6. PORLAMMIN YLÄASTE JA LUKIO	16
7. OPETUSVÄLINEET	19
8. PORLAMMIN YLÄASTEEN JA LUKION JUHLAT	20
9. RETKET JA MATKAT	22
10. OPETTAJAT JÄÄVÄT ELÄKKEELLE	23
11. MITEN KOULUN OPPILAAT MENESTYIVÄT	24
12. TUTKIELMASSA KÄYTETYT LÄHTEET	25

1. JOHDANTO

Porlammin kylä on osa Lapinjärven (Lappträsk) kuntaa. Lapinjärvi on voittopuolisesti suomenkielisten asuttama (64 %). Toisen maailmansodan jälkeen Lapinjärvellä ei ollut velvoitteita antaa karjalaisille asutustiloja, vaan kunnassa asuvat karjalaiset ovat sotakorvauksillaan ostaneet maata. Porlammilla lohkottiin viljelysmaata erityisesti Porlammin kartanon maista ja Lammin kulmalta.

Porlammin kylä on korkean Koivalonmäen takana oleva suomalaiskylä. Siellä ei ollut ylemmän asteen koulua ennen tätä, mitä nyt tässä esittelen. Suomenkieliset lapset ja nuoret kävivät korkeamman asteen kouluissa junalla Loviisassa asti.

Kuuluisan naisasianaisen Hilda Käkikosken toimesta oli pienimmille lapsille perustettu alakoulu Käkikosken sahalle menevän tien varteen.

Porlammin koululaitos on lähellä sydäntäni, sillä oma kotiseutuni on Porlammilla, missä minulla on edelleen maanviljelystila nimeltä Manssila.

Olen seurannut Porlammin koulun kehitystä omakohtaisesti. Täällä, missä ovat sukuni juuret, olen viettänyt onnellisia vuosia, niistä kouluvuosiani on kahdeksan.

Porlammin koulun historia on monivaiheinen. Vaiheista kiinnostavin on Itä-Uudenmaan Yhteiskoulun ja vuoden 1975 jälkeen Porlammin peruskoulun ja Porlammin Lukion historia alusta loppuun asti. Nämä mainitut koulut sijaitsivat samassa koulukiinteistössä ja noin vuonna 1969 rakennukseen tehtiin uusi siipi aineopetuksen lisääntyä. Kiinteistössä oli myös Porlammin kirjasto ja uimahalli säätiön rahoittamana.

Asiatietoa olen saanut Lapinjärven kunnan arkistosta ja haastattelulähteistä. Koulun opettajissa on ollut muutamia, jotka ovat suhtautuneet työhöni positiivisesti ja vastanneet kysymyksiini. Lapinjärven kunta ja sen arkistotoimi ovat auttaneet ja järjestäneet pääsyä arkistoihin. Kunnan työntekijöistä haluan kiittää erikseen Susanne Sjöblomia.

Työni on omakustanteinen ja eläkkeellä minulla on ollut aikaa kirjoittaa muistelmiani. Apuna oikoluvussa on ollut ystäväni Pirkko Laine. Viimeisen katsauksen ja asun korjaukset on tehnyt opettajani Valma Luukka(TM) ja FL Kaisu-Maija Nenonen. Apuna olivat myös Jukka Vähämartti, Päivi Lattunen, Juha Kekki, sekä Susanne Sjöblom. Artjärven, Lapinjärven ja Myrskylän Lions Club vastasi painattamisesta. Idea kirjoittamiseen on omani.

2. KANSAN OPETUKSEN ALKUVAIHEET SUOMESSA

Kansanopetus alkoi Suomessa uskonpuhdistuksen jälkeen 1500-luvulla, kun Mikael Agricola tutustui opintomatallaan Wittenbergin yliopistossa Martti Lutherin työhön ja aloitti Raamatun kääntämisen suomenkielelle.

Agricola osoittautui heti lapsena superlahjakkaaksi. Pernajassa hänen kotinsa lienee ollut kaksikielinen. Pernajan kirkkoherra taivutti vanhemmat lähettämään pojan Viipuriin ”Latinakouluun”. Viipurissa hän otti sukunimen Agricola (maanviljelijä) saksalaiskaverien innoittamana. Viipurista hän pääsi 18-vuotiaana v. 1528 Turun piispan Martti Skytten sihteeriksi (Skyttestä tuli Agricolan mesenaatti). Turussa aluksi pelättiin uutta Lutherlaista oppia, mutta vuosikymmenen lopussa ylioppilaita lähetettiin opiskelemaan Wittenbergiin. Näiden joukossa lähtivät Mikael Agricola ja Martti Teitti. Agricola oli silloin jo nimitetty vuonna 1529 kansleriksi ja vihitty papiksi 1530-luvulla. Saksaan hän lähti vuonna 1536 ja valmistui siellä vuonna 1539 filosofian maisteriksi. Vuonna 1547 Ruotsin Valtiopäivillä päätettiin ottaa Martti Lutherin ja Filip Melanchtonin reformaatio Ruotsi-Suomen valtiokirkoksi (Kustaa Vaasan toivomuksesta).

Kustaa Vaasa antoi Agricolalle suositukset Turun katedraalikoulun rehtoriksi ja siitä v. 1554 Turun piispaksi. Turun piispan ominaisuudessa Agricola meni rauhanneuvotteluihin Moskovaan v. 1557 ja paluumatkalla kuoli sairaskohtaukseen.

Lukuisista Agricolan kirjoista ja käännöksistä oli v. 1543 ilmestynyt ”Abckiria”, alun perin tarkoitettu papeille, jotka kirjoittajan mielestä olivat ”laiskoja ja tomppeleita”. Ehkä vieläkin tärkeämpi oli v.1548 käännetty ”Se Wsi Testamenti”, joka Agricolan mukaan oli käännetty kreikan-, latinan-, saksan-, ja ruotsinkielistä. Myös Vanhan Testamentin useita kirjoja Agricola käänsi suomeksi. Tärkeä oli myös ”Kirkkokäsikirja” v. 1544, jossa on ohjeet jumalanpalvelusten, kasteiden ym. toimitusten oppaiksi. Ja vielä ”Rukouskirja/Bibliasta v. 1544. Kaikkien kirjojen tarkoitus oli opettaa kansa lukemaan suomenkielellä ja rukoilemaan omalla äidinkielellään. ”Kyllä se kuulee suomenkielen, joka ymmärtää kaikkein mielen”. Agricola keksi n. 6000 sanaa, joista vielä elää ja on käytössä n. 60%.

Erikoisena uskonpuhdistuksen historiassa on pidettävä v. 1582 ilmestynyttä ”Piae Cantiones” -laulukokoelmaa. Näitä lauluja mm. teinipojat lauloivat kerjätessään rahaa opintoihinsa. Kustaa III kielsi pojilta rahankeräyksen.

Varsinainen kansanopetus alkoi Juhana Gezelius (1615-1690) vanhemman toimesta 1600-luvun alkupuolella. Gezelius tuli Ruotsista ja noudatti Västeråsin valtiopäivien päätöstä v. 1527. Hän halusi poistaa pakanauskonnon Suomesta ja opettaa kansan lukemaan. Hän aloitti Ruotsin mallin mukaan katekismus- ja saarnakuulustelut ja tavoitteli, että kansa oppisi katekismuksen ulkoa. Tätä varten hän julkaisi Turun kirjapainossa v. 1666 koko kansan rakastaman kirjan ”Yxi paras lasten tavara” (Siitä on otettu uusintapainoksia muistaakseni 81 kertaa aina 1900-luvulle asti) -Kirjan tarkoitus oli lukutaidon ja kristinuskon perusteiden opetus. Sen osat olivat: I Abckirja; II Catechismus; III Kysymycset; IV P. Raamatun erinomaiset opetukset.

Gezeliuksen toimeksiannosta suoritettiin Turun katedraalikoulun laajennus. Vuonna 1641 Gezelius perusti Ouluun ja Hämeenlinnaan triviaalikoulut. Seurakuntiin valittiin lukutaitoiset ”lukkarit” tai koulumestarit. Heidän tehtävänään oli kouluttaa lahjakkaista pojista kiertokoulunopettajia. Näin saatiin nopeasti kyliin lukutaitoisia ihmisiä. Lukutaito testattiin ”kinkereillä”. Osaaminen merkittiin

”kirkonkirjoihin”. Nopeutta oppimiseen lisäsi vaatimus, että miesten piti osata katekismus ja käydä ehtoollisella päästäkseen ”kristilliseen avioliittoon”. Gezeliuksen toimesta ilmestyi v. 1668 suomenkielinen ”Wirsi ja evankeliumikirja”

Triviaalikouluja on Suomessa ollut muistiinpanojen mukaan: Uudessakaarlepyyssä v. 1640 (siirretty Vaasaan v. 1648); Viipurissa v. 1641 (entinen Viipurin katedraalikoulu); Turussa v. 1641 (entinen Turun katedraalikoulu); Helsingissä v. 1641, Porissa v. 1641 (siirretty Raumalle v. 1698-1722); Oulussa v. 1682; Hämeenlinnassa v. 1690 ja viimeksi Loviisassa v. 1760. Viipurin triviaalikoulu kulkeutui vuonna 1724 Savonlinnaan, sieltä v. 1730 Lappeenrantaan; sieltä v. 1747 Mikkeliin, sieltä Rantasalmelle v. 1748 ja lopulta Kuopioon vuonna 1788.

Triviaalikoulut toimivat Suomessa vuoden 1649 koulujärjestyksestä vuoden 1843 koulujärjestykseen asti. Niissä oli käytössä 4-luokkainen ja 8-vuotinen yläkoulu, jokainen luokkataso oli kaksivuotinen. Kaikki tasot opiskelivat samassa luokahuoneessa omissa ryhmissään. Opiskelijat olivat edelleen yläluokkaisista kodeista, pappien, upseerien ja joidenkin porvarien poikia. Triviaalikoulun alapuolella oli joitakin pedagogioita, joissa (ruotsiksi) opetettiin luku- ja kirjoitustaito.

Suomessa oli 1600-luvulla yksi Yliopisto (Turun akatemia), yksi kymnaasi (Viipurissa), 8 triviaalikoulua ja 21 pedagogiota. Isovihan jälkeen (1721) Suomessa oli vain yksi lukio, Porvoossa (Borgå gymnasium).

Varsinainen ”rippikoulu” tuli Suomeen pietismin mukana. Ensimmäinen merkittävä pietistipappi lieenee ollut Johan Wegelius vanhempi (1660-1725 Tyrväältä). Hän kävi Oulun pedagogion, tuli ylioppilaaksi Uppsalasta v. 1680 ja toimi Oulun triviaalikoulun ylempänä kollegana vuodesta 1685. Pietismiä hän levitti kirkkoherrana v. 1689-1725. Pudasjärvellä ensin pari vuotta ja loput Tyrvällä. Rippikoulu syntyi pietismin piirissä huolesta, että nuoriso ei saanut oikeaa käsitystä kristinuskosta ilman määrätietoista opetusta.

Suomenkielistä opetusta edistivät myös suomenkielellä painetut virsikirjat ja Pyhä Raamattu. Niistä mainittava on ”Yxi Wähä Suomenkielinen Wirsikirja” (ensimmäinen suomenkielinen virsikirja). Nimi sisältyy Jacobus Finnon v. 1583 julkaisemaan sekä Hemminki Maskulaisen v. 1605 julkaisemaan virsikirjaan. Viimeksi mainittu taas on pohjana v. 1701 ilmestyneeseen ns. ”Vanhaan Virsikirjaan”, joka oli voimassa 200 vuotta ja oli suuresti kansan rakastama kirja. Uudessa vuonna 1986 julkaistussa virsikirjassa on vielä 43 Maskulaisen virsikirjan virttä ja niistä 35 on alun perin Finnon virsikirjan virttä.

Ensimmäinen suomenkielinen ns. Eerikki Sorolaisen ”Pyhä Raamattu” ilmestyi v. 1662 eri vaiheitten jälkeen. Kouluopetuksen edistysaskelia otettiin reippaasti suomalaisen herätyksen vuosisadalla eli 1800-luvulla.

Vuonna 1843 saatiin uusi ”Yläälkeiskoulu”. Yläälkeiskoulu oli neliluokkainen koulu, mistä pääsi ”lukioon”. Se korvasi vanhan triviaalikoulun ala- ja yläälkeiskoululla. Siinä oli opetusaineina reaaliaineita ja uusia kieliä, myös suomen kieli. Voimistelu oli pakollinen oppiaine, vaikka ei ollut päteviä opettajia. Suomessa oli 10-11 yläälkeiskoulua.

Todellinen uudistus tapahtui J.V. Snellmannin aikana vuoden 1872 koulujärjestyksessä. Silloin yhdistettiin yläälkeiskoulu ja lukio ”lyseoksi”. Lyseot olivat nelivuotisia (vajaa lyseo vrt. yläälkeiskoulu) tai seitsemänvuotisia täydellisiä lyseoita, joissa päättötutkintoon johtavan lyseon 7. luokka oli kaksiosainen. Lyseoiden rinnalle perustettiin 2-4 vuotisia ammattiin johtavia reaali- eli porvarikouluja. Vuoden 1865 kunnallislaisissa jätettiin alakoulu kirkolle ja yläkansakoulu ja lukio kunnallistettiin. (Schaumannin kirkkolaki ja Snellmannin kunnallislaki yhdistettiin).

3. KANSAKOULU.

Suomenkielisen kansakoulun isänä pidetään Uno Cygnaeusta (1810-1888), syntyisin Hämeenlinnasta. Hän kuului monen sukupolven takaa pappissukuun. Hänen serkkunsa oli Fredrik Cygnaeus, joka tunnetaan myös merkittävänä miehenä Suomen historiassa.

Cygnaeus pääsi jo 16-vuotiaana yliopistoon, opiskeli siellä kymmentä eri ainetta ja valmistui maisteriksi v. 1836. Vuoden päästä hänet vihittiin papiksi. Cygnaeus oli seikkailija, joka oltuaan pari vuotta Viipurin kirkkoherrana, joutui Alaskaan vuosiksi 1840-45. Siellä hän rakennutti kirkon luterilaisille. Sillä reissulla häntä alkoi kiinnostaa myös opetustyö, Cygnaeus toimi Pietarissa pappina vuosina 1846-58.

Suomeen tultuaan Cygnaeus alkoi tositoimiin kansakoulun perustamisessa sekä tytöille että pojille säätyyn katsomatta. Suomen senaatti antoi kansakouluasetuksen v. 1856, johon Cygnaeus lisäsi oman esityksensä. Hän halusi käyttää Pestalozzin periaatteita ja myöhemmin myös Fröbelin näkemyksiä. Kouluun tulisi kymmenen oppiainetta, joitten joukossa käsityön osuus varsinkin maaseutua varten oli merkittävä.

J.W.Snellman tuki Uno Cygnaeusta, mutta ei hyväksynyt Fröbelin ideoita. Cygnaeus oli huolissaan suomalaisten lukutaidosta ja erityisesti luetun ymmärtämisestä. Hän teki opintomatkoja vv. 1858-59 Skandinavian maihin, Saksaan, Sveitsiin ja Hollantiin. Vuonna 1861 Cygnaeuksesta tuli kansakoulujen ylitarkastaja. Hän perusti opettajaseminaarin Jyväskylään v. 1863 ja toimi siellä johtajana vuoteen 1869 oman toimensa ohella. Cygnaeuksen aikana perustettiin suomenkielinen seminaari Sortavalan v. 1880, ruotsinkielinen seminaari naisille Tammisaareen v. 1871 ja ruotsinkielinen seminaari miehille Uuteenkaarlepyyhyn v. 1873.

Kun kansakouluasetus saatiin v. 1866, niin silloinkin vielä kansakoulujen perustaminen oli pakollista vain kaupunkeihin, joihin piti perustaa 4-5 vuotinen kansakoulu. Maaseudulla kansakouluhanke eteni hitaasti, koska äidinkielliset kiertokoulut katsottiin riittäviksi. Maalaiskunnissa v. 1865 oli vain 20 kansakoulua, v. 1885 niitä oli 667 ja vuonna 1900 ehkä jo 1873. Toisinpäin ajatellen v. 1886 kansakoulu puuttui 100 kunnasta, mutta v. 1901 se puuttui enää 7 kunnasta. Kouluvuonna 1900-1901 kansakoulua kävi jo 34% maaseudun lapsista. Opettajia kutsuttiin aluksi koulumestareiksi. Heitä oli maaseudulla v. 1873 20 henkeä. Vuonna 1900 oppilaita oli jo 83.000, joten opettajaseminaarien perustaminen tuotti tulosta.

Kiertokoulu lopetettiin v. 1921, jolloin Suomeen säädettiin ”oppivelvollisuuslaki”. Silloin maaseudun lapsista jo 68 % kävi kansakoulua. Sitä ennen koulunkäynti oli vapaaehtoista, mutta nyt se tehtiin pakolliseksi.

Cygnaeusta on kunnioitettu monin tavoin. Mm. Jyväskylässä on Cygnaeuksen puisto ja patsas, jonka kuvanveistäjä Ville Wallgren on tehnyt. Myös Hämeenlinnassa on katu ja koulu Cygnaeuksen nimellä. Vuonna 1877 Uno Cygnaeus sai filosofian kunniatohtorin arvon Uppsalan Yliopistosta.

4. LAPINJÄRVI ja PORLAMMIN KYLÄ.

Lapinjärvi (Lappträsk) kuuluu Uudenmaan maakuntaan, Itä-Uudellemaalle. Tradition mukaan Pähkinäsaaren rauhan raja olisi kulkenut Lapinjärven kautta suorana viivana Lappiin, Oulun lähelle. Asutusta Lapinjärvellä lienee ollut jo kivikaudella, löydöksiä on Vasarankylän ja Lindkosken kylistä. Seuraavia merkkejä asutuksesta on 1200-1300-luvuilta. Aasukkaat lienevät olleet Ruotsista tulleita uudisasukkaita. He olivat todennäköisimmin metsästäjäkansaa, merkkejä siitä on eniten Lapinkylässä.

Porlammille, Kimonkylään ja Artjärvelle, joka myös kuului Lapinjärven alueeseen vuoteen 1865 asti, tulivat hämäläiset. Näissä kylissä asui vain suomenkielisiä. Porlammien rajanaapureita ovat keskiajalta alkaen olleet Myrskylä Lipon kylän rajalta, Ingermanninkylä Koivalonmäessä ja Artjärvi Mätkistön tien risteyksestä lähtien. Lapinjärvelle rakennettiin kappeli Ingermannin kylään v.1414, Juhana III käskystä se siirrettiin Lapinkylään (nyk. Kirkonkylä) 1550-luvulla..Lapinjärvi sai oman kirkkoherran vuonna 1575, jolloin siitä tuli itsenäinen seurakunta. Lapinjärveen liitettiin kyliä Pernajasta ja Pyhtäältä (Lindkosken läheisyydestä). Vuonna1544 on laskettu, että Lapinjärvellä oli 124 tilaa. 1700-luvulla tilat olivat kruununtiloja, myöhemmin perintötiloja.

PORLAMMIN KYLÄKOULU

Porlammien asutus on ollut alusta asti suomenkielisten, Hämeestä tullutta asutusta. Se kuten Kimonkylä ovat kuitenkin maantieteellisesti kuuluneet Lapinjärven pitäjään. Siihen kuului myös Artjärvi, joka niinkään on pääosin suomenkielisten aluetta.

Yksittäisillä ihmisillä on havaittu olleen lukutaito jo 1600-luvulla. Kinkereitä on pidetty kaksi kertaa vuodessa. 1780-luvulla on ollut vielä paljon lukutaidottomia lapsia. Vuonna 1855 Lapinjärven pitäjässä oli 9 kyläkoulunopettajaa ja oppilaita 20.

Noin kymmenen vuotta ennen varsinaisen kansakoulun syntyä Porlammille oli perustettu pienten lasten koulu eli kyläkoulu. Tämän koulun , niin kuin myöhemminkin perustettujen koulujen syntyyn suuri vaikutus on ollut kylässä asuvien yhteistuumaisuudella ja talkoohengellä. Kyläkoulun sijainniksi tuli Ala-Tikkalan Sikopiirin maa-alue. Muistitietojen mukaan sinne on rakennettu v. 1865 kaksi huonetta käsittävä rakennus. Siellä opetettiin kylän lapsille luku- ja kirjoitustaito. Vanhan tavan mukaan opetustointia jaettiin myös eteville oppilaille. Porlammien koulu oli kylän asukkaiden kustantama opettajien palkkausta myöten. Opettajille annettiin rahan lisäksi kaksi tynnyrinalaa perunamaata koulun vierestä. Opettaja sai myös lehmän sekä sille laidunmaata ja talvella rehua. Heikoille oppilaille annettiin lisäopetusta kuukausi ennen sekä jälkeen varsinaisen kouluajan. Ylimääräisestä opetuksesta annettiin opettajalle 3 tynnyriä rukiita ja 1 tynnyri ohraa kylän makasiinin kassasta.

Vuonna 1856 Aleksanteri II antoi senaatille määräyksen kehittää kansanopetusta, mikä oli ensimmäinen askel kansakoulun perustamiseen. Lapinjärven pitäjänkokous päätti vuonna 1859 perustaa kyläkouluja eli pienten lasten kouluja. Sitä varten pitäjä jaettiin kahteen(2) koulupiiriin ja kumpaankin palkattiin yksi koulumestari. Porlammilaiset perustivat kiinteän kyläkoulun (myöhemmin muutkin piirit perustivat saman mallin mukaiset kiinteät koulut). Kun kansakoulu sitten aloitti toimintansa v. 1877, niin pienten lasten koulutilat tulivat kansakoulun käyttöön ja alakoulu joutui todella ”kiertokouluksi”. Koulu siirrettiin ensin muurari Lindqvistin taloon, sieltä Rosille,

sieltä Tuurille, sieltä Ali-Tikkalaan, sieltä Vähämartille, sitten Soihtulaan, sitten Raskalaan ja lopulta Porlammien Osuusmeijerille, mistä sitten lopulta v. 1934 kansakoulurakennukseen.

Lapinjärven kirkonkylään perustettiin v. 1875 yläkoulu, jossa annettiin opetusta suomeksi ja ruotsiksi. Se aloitti toimintansa tammikuun 24. päivä 1876. Oppilaita oli 45. Myöhemmin tämän koulun nimeksi tuli Kappelby folkskola. Porlammille rakennettiin kansakoulu v. 1877.

Yksi merkittävä ja keskeinen rooli Porlammien kylässä on ollut Käkikosken mylly. Käkikoskella oli myös suurehko sahalaitos ja kylän läpi kulki rautatie. Rautatieasemia oli Käkikoskella ja Lipossa. Ennen yläkoulun perustamista Porlammille nuoret kulkivat junalla ylemmissä kouluissa Loviisan kaupungissa.

Käkikoski nimi nousi kuuluisaksi Käkikosken myllyllä syntyneen Hilda Maria Sjöströmin (myöhemmin Käkikoski) ansiosta. Hilda syntyi tammikuun 30. päivä vuonna 1864 Lapinjärvellä ja kuoli marraskuun 14. v. 1912 Helsingissä. Hänen hautapatsaansa on Karjalohjalla. Hildan isä oli seppä ja mylläri. Hän kuoli kun Hilda oli 2-vuotias. Äiti Liisa hoiti Hildan koulunkäynnin kyläkoulussa ja ruotsinkielisessä kansakoulussa kirkolla.

Hilda jatkoi opintojaan Helsingin suomalaisessa tyttökoulussa ja suomenkielisessä opettajaseminaarissa. Hän valmistui v. 1888 suomenkielen ja historian opettajaksi. Viran hän sai Helsingin suomalaisessa Yhteiskoulussa ja entisessä oppilaitoksessaan Helsingin suomalaisessa tyttökoulussa.

Hildasta tuli suomalaisen puolueen ehdokas vuonna 1907. Hänestä tuli sittemmin yksi ensimmäisistä naispuolisista kansanedustajista. Kun kansakouluasetus astui voimaan v. 1866, alettiin Porlammilla suunnitella kansakoulun perustamista. Kyläkokouksessa v. 1868 ei vielä oltu valmiita sitä päättämään. Pari vuotta myöhemmin 31.10.1870 saatiin myönteinen päätös aikaan. Samalla päätettiin rakentaa lisää koulutilaa. Sitä hanketta varten anottiin kuntakokoukselta lupa. Se valitsi toimikunnan toteuttamaan rakennushanketta. Puheenjohtajaksi valittiin tilanhoitaja Anders Rudnäs ja jäseniksi lautamiehet Wilhelm Fest ja Topias Pessala sekä maanviljelijät Johan Silfvast, Fredrik Sistola, Erik Rosi ja David Korppi.

Kahden huoneen kyläkouluun päätettiin rakentaa 5 sylvä pitkä lisärakennus, mistä tulisi opettajille kahden huoneen ja keittiön asunto.

Koululle päätettiin rakentaa myös välttämättömät ulkorakennukset. Koko kylä osallistui rakentamiseen. Talolliset toivat hirret ja muut rakennusainekset. Työt tehtiin urakalla ja varat otettiin

kylän makasiinin kassasta. Porlammin kartano, jolla ei ollut osaa makasiinissa maksoi manttaalin mukaan.

Koulurakennus valmistui määräajassa toukokuuhun 1872 mennessä. Sitten anottiin koulun nimen muuttamista kansakouluksi. Lapinjärven kunta ei aluksi suostunut pyyntöön, vaan halusi, että porlammilaiset lapset kävisivät edelleen kirkonkylään perustettavassa kansakoulussa. Tähän keskusteluun liittyvästä asiasta kertoo Esteri Karilas kirjassaan ”Isänmaan tytär” tähän tapaan: Kuntakokoukseen oli saapunut 12-13 vuotias tyttö, Hilda Käkikoski. Hän puhui Porlammin kansakoulun puolesta niin kaunopuheisesti ja vakuuttavasti, että läsnäollut maisteri K.G.Rosenqvist, myöhemmin professori, lausui hänestä, että Hildasta tulee vielä ”viisas nainen”. Kuntakokous suostui porlammilaisten pyyntöön ja valitsi perustamiskirjan allekirjoittajaksi kirkkoherra Matti Heleniuksen.

Koulun ohjesäännöissä mainitaan, että Porlammin kyläkunta valitsee 5 johtokunnan jäsentä. Äänioikeus annettiin myös seurakunnan kirkkoherralle sekä opettajille, mikäli eivät ole jäävejä. Ohjesäännön 4. pykälässä sanotaan, että opettajien tarkoituksena tulee aina olla johtaa oppilaita vilpittömään Jumalan pelkoon. Siihen pelkoon perustuu sitten se, että opettaja kasvattaa oppilaitten ahkeruuden ja ymmärryksen kautta heidän lahjojaan ja voimiaan sekä teroittaa heidän älyään ja sivistää heidän sydämiään.

Arvopohjana koulussa ovat hurskaus, velvollisuus, rehellisyys ja säännöllisyys. Koulussa tuli antaa opetusta kansakouluasetuksen 121 pykälän oppiaineissa. Opetus kestää 42 viikkoa vuodessa ja 30-36 tuntia viikossa. Ohjesääntö velvoittaa koulua varustautumaan kaikilla tarpeellisilla opetusvälineillä ja kirjastolla. Johtokunnan tulee järjestää lukuvuoden lopussa tutkinto, missä arvioidaan oppilaan ahkeruus ja edistyminen.

Porlammin koulurakennus ehdittiin tehdä valmiiksi ennen kuin haettiin valtion tukea koulutoimelle. Kouluylihallitus (perustettu v. 1838) antoi luvan kouluopetuksen aloittamiseen v. 1876. Ensimmäiseksi opettajaksi valittiin Anders Kilpinen. Kansakoululain mukainen kansakouluopetus aloitettiin lokakuussa v. 1877.

Hilda Käkikoski toimi kevätlukukauden v. 1878 kyläkoulun ”opettajana” ja kävi itse samalla kansakoulua. Kansakoulun oppilaita oli ensimmäisenä lukuvuonna 18. Vuotta 1878 pidetään Porlammin koulun aloitusvuotena. Koulun ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat David Korppi, Johan Silfvast, Johan Simola, Topias Pessala ja Eerik Rosi. Johtokunnan puheenjohtajaksi oli valittu Karl Fredrik Sistola.

Koulurakennus sekä opetus kustannettiin kyläläisten varoilla. Kassaa kartutettiin siten, että kylän yhteisistä maista eli Sikopiirin maista vuokraamalla saadut varat pantiin koulukassaan. Vuosilta 1877-79 säilyneiden tilikirjojen mukaan varoja oli v. 1877: 88,35 markkaa, v. 1878: 90,35 markkaa ja v. 1879: 90,85 markkaa. Tämän lisäksi kyläläisiltä kannettiin ns. henkirahaa koulun kassaan, joka vuosi sama summa. Koulun rakentamisen jälkeen rahaa oli vielä jäljellä 562,82 markkaa, mikä summa sijoitettiin Loviisan Säästöpankkiin.

Vuonna 1882 tammikuun alussa päätettiin laudoittaa koulun ulkoseinät. Kylän tilojen omistajat saivat tuoda lautoja tilan koon mukaan. Toukokuussa tehtiin päätös, että koulu vuorataan pystylaudoituksella ja täyspunnilla. Työn, johon kuului myös koulun tilkitseminen, otti vastaan talollinen Johan Marttila. Hän sai urakan suorittamisen jälkeen palkkaa 150 markkaa.

Vuonna 1885 annettiin kouluhallituksesta määräys, että koulussa tuli antaa opetusta myös käsitöissä. Koska tilaa sille opetukselle ei ollut, päätettiin v. 1887 kyläkokouksessa, että opettajan asunnosta tehdään uusi työhuone. Opettajalle päätettiin rakentaa uusi asunto, jonka kivijalkaan tehtäisiin kellari. Opettajan asunnon rakentamiseen tarvittavat rakennusaineet saatiin taas kyläläisiltä. Maatilojen omistajat toivat kokojensa mukaan hirret, joiden koko oli tarkoin määrätty. Tiilet tilattiin

Porlammin kartanon tiilitehtaalta, jotta rakennusaine olisi kauttaaltaan samanlaista. Kylän tilattomat suorittivat kukin kaksi työpäivää. Rahat otettiin koulun ja makasiinin kassasta.

Vuonna 1894 jouduttiin tekemään koululla korjauksia, johon vaadittiin kyläläisiltä taas hirsiiä. Samana vuonna piti uusia käsityöluokan lattia. Työn urakka annettiin huutokaupalla muurari Matti Vestille 15 markalla. Ulkokuoneen rakennusurakka annettiin muurari Johan Vileniukselle 75 markalla. Monet rakentamiset tyhjensivät koulun kassan niin tyhjäksi, ettei käsityön opettajalle voitu maksaa palkkaa. Siitä koulutoimen tarkastaja antoi v. 1896 muistutuksen. Kyläkokous päätti maksaa palkan, mutta sitä varten kaikilta porlammilaisilta, jotka olivat henkikirjoitetut Porlammille, perittiin 50 penniä/henkilö. Vuonna 1896 lokakuun 25 päivänä todettiin kyläkokouksessa, että oppilasmäärä oli kasvanut niin paljon, että tarvittaisiin toinen opettaja yläkouluun. Johtokunta päätti, että koulun siipirakennukseen tulee yksi luokkahuone ja opettajan asunto. Tätä päätöstä kylän tilaton väestö tervehti ilolla, koska nyt kaikki halukkaat lapset pääsisivät oman kylän kouluun. Tilattomat tekivät päivätöitä hankkeen onnistumiseksi. Ennen seuraavaa lukuvuotta rakennus oli valmis ja pitäjänkokous antoi luvan koulun muuttamiseksi kahden opettajan yläkouluksi.

Vuonna 1919 oppilasmäärä oli kasvanut yli sadan oppilaan kouluksi. Tämän vuoksi päätettiin ottaa kolmas opettaja yläkouluun. Ehdotettiin kunnanvaltuustolle ostettavaksi Vappulan talo, joka oli juuri tarjouksessa myytäväksi. Siitä tehtäisiin väliaikainen koulutalo. Näin tapahtuikin ja talossa aloitettiin koulutyö tammikuun 20 päivänä v. 1920. Opettajaksi valittiin Ida Marttala Artjärveltä. Hän toimi 3 vuotta väliaikaisena opettajana, kuten koulukin toimi väliaikaisella luvalla. Koulujen johtokuntaan oli valittu Johan Eskola, Kalle Sistola, Alfred Tammivaara, Erland Hannula ja Antti Simander.

Vuonna 1931 Porlammin kartano rakennutti oman alakoulun. Sinne siirrettiin Porlammin alakoulusta oppilaat.

Opetusaineissa ei tapahtunut paljon uudistuksia. Vaihtelua koulutyöhön toivat kouluradiotunnit. Niitä alettiin kuunnella lokakuussa v. 1934. Koulun johtokunnan puheenjohtaja H. Kekki lainasi koululle radion. Kuunteluluvan maksoi alkuvuosina opettaja.

Suuri merkitys lasten terveydelle tuli olemaan se, että kouluun saatiin keittiö, mistä kasvavat lapset saivat ruokaa kouluaikana. Koulukeittola jossakin muodossa toimi jo vuodesta 1915 vapaaehtoisvoimin. Siihen saatiin taloudellinen kate keräyksillä ja iltamien pidolla. Vuoden 1943 alussa säädettiin lailla, että jokaisessa kansakoulussa tuli olla koulukeittiö.

Sota-aikana ja pitkälti sen jälkeen 1940-luvulla elettiin ”pula-aikaa”. Raaka-aineita koulukeittiöön saatiin talkoovoimin. Päiväkirjat kertovat, että Porlammin koululaiset olivat ahkeria talkootöissä. He keräsivät polttopuita, käpyjä, metsämarjoja, sieniiä, apurehuja, teen korviketta, voikukan juuria, pajuparkkia, parkkia, pihkaa, jätetähtiä, jäteperunaa, pulloja, paperia, kumiromua, lumppuja, ym. Monissa Suomen kouluissa annettiin lapsille myös määriä, mitä tuli kerätä vaikkapa marjoja tai käpyjä.

Vuonna 1949 alettiin etsiä uutta tonttia, koska vanhan koulun tontti oli liian ahdas. Yleinen mielipide oli, että uusi koulu rakennettaisiin joen itäpuolelle, ja niin ostettiin tontti Hämähälän tienristeyksestä. Paikka ei kuitenkaan sopinut rakentamiseen huonon pohjan vuoksi.

Tarkoitus oli rakentaa kaksikerroksinen kivitalo. Vaihtokaupan avulla saatiin sopivampi tontti, jolle sitten rakennettiin uusi koulu. Oppilasmäärän vuoksi koulu sai kolmannen opettajan, joten uusi koulurakennus oli entistä tärkeämpi. Oppilaita oli tuolloin n. 200. Rakennustyö aloitettiin v. 1952 ja vihkiäiset olivat syksyllä 1953. Kouluun tehtiin myös asianmukaiset voimistelutilat suihkuineen ja pukuhuoneineen. Myös aikuisväestö hyötyi uudesta koulurakennuksesta, jossa nyt oli kirjasto ja lukusali kaikenikäisiä varten.

Porlammin koulumaailmassa tapahtui suuria muutoksia 1960-luvulla. Vuosikymmenen aikana perustettiin Kansalaiskoulu ja Itä-Uudenmaan Yhteiskoulu. Kansalaiskoulun

edeltäjä oli v. 1927 aloitettu j a t k o k o u l u, mitä pidettiin iltaisin tarvitseville. Vuoden 1957 kansakouluasetuksen mukaan kunnassa piti toimia myös kansalaiskoulu niitä varten, jotka suuntautuivat käytännöllisiin ja käsityöläisammatteihin. Porlammin kansalaiskoulu toimi kurssimuotoisena vuoteen 1964. Ennen varsinaisen kansalaiskoulun perustamista käytiin neuvotteluja Artjärven ja Myrskylän kanssa yhteisen kansalaiskoulupiirin aikaansaamiseksi. Artjärven kunta päätti kuitenkin hoitaa kansalaiskoulun yksinään, mutta Myrskylä ja Lapinjärvi muodostivat yhteisen kansalaiskoulupiirin. Kansalaiskoulun ensimmäisessä johtokunnassa olivat Matti Varanki, Viljo Anttila, Reino Salovaara, Jorma Kovasin, Reino Virtanen ja Kalevi Sihvola.

Kaksivuotisen kansalaiskoulun aloittaminen sai aikaan muutoksia kansakoulun toiminnassa Porlammilla. Siihen asti kansakoulussa toiminut seitsemäs luokka siirtyi nyt kansalaiskoulun osaksi. Porlammin kansakoulu ja sen piiri lakkautettiin. Koulurakennus luovutettiin kansalaiskoulun käyttöön. Samalla muodostettiin suuri Lapinjärven kansakoulujen piiri, mihin kuului mm. Latokartanon koulu (Ingermannin kylässä). Latokartanon kouluun vietiin oppilaita Porlammiltakin.

Tämä tilanne jatkui vain pari vuotta. Piirijako tehtiin uusiksi. Sen mukaan Käkikosken ja Kartanon koulu muodostivat yhden piirin ja Latokartanon koulu yhdistettiin kirkonkylän koulun piiriin. Koulua käytiin ahtaissa tiloissa mm. metallityön tunnit pidettiin Porlammin Meijerin juustokellarissa. Toisiaan lähellä olevat yläkoulu ja kansalaiskoulu toimiva samoissa tiloissa, joten välttyttiin rakennusinvestoinneilta.

Koulu oli Porlammin kylälle tärkeä, sillä se heijasteli valistuneisuutta ja halua itse pärjätä. Itä-Uudenmaan oppikoulu oli sitten suomenkielisen Itä-Uudenmaan helmi, jota vaalittiin.

5. ITÄ-UUDENMAAN YHTEISKOULU (Lapinjärvi) 1962 – 1975

Porlammilla tuli todellinen tarve oman keskikoulun perustamiseen. Perustajajäsenten lapset alkoivat tulla siihen ikään, ettei kansakoulu enää antanut riittävää opetusta. Porlammilaiset kokoontuivat v. 1960 suunnittelemaan omaa yhteiskoulua, ettei lasten tarvitsisi mennä Loviisaan tai muihin lukioon johtaviin kouluihin. Koulu toimisi yksityisen kannatusyhdistyksen varassa. Kouluhallitus antoi perustamisluvan 10.5.1962. Koulun omisti Itä-Uudenmaan yhteiskoulun kannatusyhdistys.

Johtokuntaan kuuluivat puheenjohtajaksi valittu meijeristi Olavi Kähönen, maanviljelijät Elmer Kekki, Tauno Sihvola ja Oiva Siltala Porlammin kylästä. Artjärveltä johtokuntaan kuuluivat kunnansihteeri Lasse Koivu ja isännöitsijä Teuvo Pyöli, sekä Lapinjärveltä johtaja Arvo Varmola. Kannatusyhdistys oli kolmen kunnan, Lapinjärven, Artjärven ja Myrskylän yhteinen hanke.

Ensimmäisenä koulun rehtorina toimi Jaakko Sundberg (1962-64). Muut opettajat olivat Harri Tenlen, Anneli Oksanen, Pekka Laakkonen ja kanttorinrouva Pirkko Mustonen Artjärveltä. Koska opettajia oli yhteensä seitsemän, luetteloon voitaneen lisätä kirkkoherra Aarni Anttonen ja kanttori Ilmari Kilpiä. Oppilaita oli ensimmäisenä vuonna 1962-1963 yhteensä 58.

Itä-Uudenmaan yhteiskoulun johtokuntaan tulivat Olavi Kähönen, Viljo Anttila, Jouko Haapala, Paavo Huvinen, Elmer Kekki, Teuvo Pyöli, Tauno Sihvola, Oiva Siltala ja Eero Varjola. Heitä kutsuttiin myöhemmin perustajajäseniksi. Vanhempainneuvoston puheenjohtajana aloitti Vilho Koskinen ja jäsenenä siinä olivat Liisa Block, Maj-Lis Heikkinen, Laila Kangas ja Uno Pärnänen.

Ennen koulun rakentamista tarvittiin tontti Porlammin keskustasta. Se saatiin hankittua mv. Leo Tuurilta. Tontti oli liian lähellä jokea, joten koulun paikkaa siirrettiin lähemmäksi tietä. Siten välttyttiin paaluttamiselta. Porlammilla toiminut Itä-Uudenmaan Säästöpankki antoi aloittamislainaa

55.000 markkaa, valtiolta saatiin 100.000 markkaa ja koulun stipendirahastoon saatiin rahaa rakennusyhtiö Kiviseltä, jolle koulun rakennusurakka oli myönnetty.

Koulun aloittamiseen tarvittiin paljon rahaa. Lainan vakuudeksi tarjottiin koulun rakennuksia. Rahaa saatiin kerättyä liki 300.000 markkaa. Kannatusyhdistys oli hakenut 50.000 markkaa Veikkausrahastosta ja lisäksi saatiin Postipankilta lainaa 75.000 mk. Oppikirjoja varten saatiin valtionapua. Oppikirjoja välitti koulun lähellä toiminut pieni kirjakauppa, jonka omisti Elis Peltola ja vaimonsa Taimi. Koulun tekniset laitteet toimitettiin myös Peltolan kaupan kautta. Suuri menoerä koululle oli öljylämmitys. Lumenluonnista huolehti mv. Eero Varjola vuoteen 1971 asti. Ensimmäinen koulun talonmies oli Iivari Helokari.

Tilien tarkastajaksi valittiin Myrskylän Sp:n johtaja Karin Loimala ja mv. Oiva Kukkurainen. Kaluston toimittajaksi valittiin Asko Oy.

Koulu toimi aluksi viisiluokkaisena. Se sai oikeuden antaa keskikoulutodistuksia 02.02.1966.

Koulun aloittaminen vaati myös opettajien asuntolan rakentamista. Itä-Uudenmaan Yhteiskoulun tulevan rakennuksen pihasuunnittelijaksi pestattiin maatalousneuvoja Paavo Huvinen. Pihalle istutettiin kolme puuta, joista yksi oli Huvisen lahjoittama. Mv. Eero Varjola, jolla oli nurmikon perustamiseen tarvittavat koneet, rakensi nurmikon. Pihatöiden kustannuksista selvittiin 1.200 markalla.

Koulun toinen rehtori oli Else Salo (1964-1965). Hänen oppiaineensa rehtorin toimen ohella oli maantiede. Hänen toimestaan koulu piti yhteyttä oppilaiden vanhempiin ja huolehti, että holhoojat tiesivät, miten lapset käyttäytyvät. Hän oli hyvin oppilasmyönteinen ja pidetty rehtori.

Koulutalo oli valmis v. 1964. Vihkiäisjuhlaan kutsuttiin maatalousministeri Johannes Virolainen. Hän piti avajaisjuhlassa juhlapuheen korostaen kuntien yhteistyötä ja aluepolitiikkaa. Varsinaisen vihkimisen opetuksen käyttöön toimitti kouluhallituksen edustaja Martti Miettunen.

Koulujärjestys ja tuntijako hyväksyttiin vuodelle 1965-1966. Kouluhallitus antoi avustusta 2.000 markkaa lukukausimaksujen alentamiseksi. Rakennukset vakuutettiin lähes miljoonalla markalla. Vuonna 1966 uudeksi rehtoriksi valittiin Aaro Pekkala.

Kouluun tilattiin Virallinen Lehti, jossa oli ilmoituksia haettavista viroista sekä päätöksiä valituista eri valtion virkoihin. Toinen lehti, joka tilattiin, oli paikallinen tiedotusväline eli Loviisan Sanomat.

Itä-Uudenmaan Yhteiskoulu toimi aluksi viisiluokkaisena. Kannatusyhdistys haki kuitenkin melko pian laajentamislupaa lukiolle. Viljo Anttila neuvoi rehtori Pekkala kääntymään opetusministeri Jaakko Itälän puoleen. Hän antoi luvan 22.6.1968 ja niin koulun toiminta tuli turvatuksi 8-luokkaisena.

Luokkien lisääntymisen myötä oli koululle oli saatava lisärakennus. Kunnan rakennustarkastaja Erkki Kangas suunnitteli lisärakennuksen, joka oli tehtävä urheilukentän päälle. Puutalolta tilattiin ns. viipalekoulu, jota kutsuttiin myös parakkikouluksi. Sen tarkoitus oli toimia väliaikaisesti, mutta se jäi pysyväksi. Koulun veden saantia varten syvennettiin porakaivoa.

Yhteiskoulun ja Lukion voimistelun ja urheilun tunteja varten hankittiin tarvittavia välineitä ja telineitä. Liikunnan opettajaksi tuli Orvo Muta, kun Anneli Oksanen lähti auskultoimaan.

Muita opettajia olivat mm. ruotsia opettanut rehtorin vaimo Huk Maija Pekkala. Hänen äitiyslomasijaisenaan toimi Anja Jokinen Myrskylästä. Kirkkoherra Aarni Anttonen opetti uskontoa

ja agrologi Kalle Sistola maataloutta.. Äidinkielen opettajaksi palkattiin FM Helena Lepistö ja matemaattisiin aineisiin Luk Taru Nummiaro. Haun perusteella saatiin päteviä opettajia lisää.

A a r o P e k k a l a n aikana, joka kesti vv. 1965-1975, Itä-Uudenmaan Yhteiskoulu asettui uomiinsa. Pekkala oli kotoisin Pohjanmaalta ja hän osoitti sinnikästä yrittäjää koulun johtajana. Pekkalan oma opetusaine oli laaja matematiikka ja fysiikka. Koulu sai hänen aikanaan oikeuden antaa keskikoulutodistuksia 02.02.1966 ja myöhemmin Ylioppilastutkinto-oikeudet 21.01. 1971.

Lukion ensimmäiselle luokalle vuonna 1970 pyrki 44 oppilasta, hyvin eriarvoisin todistuksin.

Pari uutta opettajaa saatiin lukion aloittaessa. He olivat äidinkielen opettaja HuK Leila Manninen ja historian lehtori FK Jaakko Pikkarainen ehdolla, että hän suorittaa keväällä 1967 kasvatustieteen approbatur tutkinnon. HuK Maija Pekkala alkoi v. 1966 aluksi opettaa ruotsinkieltä. Hänen jälkeensä ruotsin vakituiseksi lehtoriksi tuli FK Maija Perttula v. 1967. Biologian opettajaksi saatiin vuonna 1968 FM Aarre Ojanen .

Koulussa opetettiin kuten muuallakin myös harjoitusaineita. Niitä opettivat sekä Yhteiskoulun opettajat että kansalaiskoulun opettajat. Aikaisemmin on heistä jo mainittu Orvo Muta, joka opetti liikuntaa pojille sekä myös teknisiä töitä. Hän vei mm. oppilaat Suomi-Neuvostoliitto otteluun, minkä tosin voitti Neuvostoliitto. Sen joukkueessa pelasivat mm. Harmalov, Petrov ja Mihailov. Orvon lähtiessä hänen sijaisekseen tuli Seppo Torpo. Pirkko Mustonen opetti tyttöjen liikuntaa. Kuvaamataidon opettajaksi tuli Loviisasta Marja-Liisa Aalto. Kotitalouden opettajaksi kutsuttiin Marttojen puh.johtaja Sirkka-Liisa Hokkanen.

Kansalaiskoulun puolella olivat opettajina: kansalaiskoulun rehtori , opettaja Teuvo Hyytiäinen; opettaja Taija Hyytiäinen, opettaja Hilikka Hämäläinen , opettaja Lauri Lahtonen, tekninen työ, opettaja Marja-Liisa Lahtonen, tyttöjen käsityö.

Välitunneilla oli kolme valvojaa: yksi sisällä ja kaksi ulkona. Oppilaat yritettiin saada välttämään tupakanpoltoa ja huonoa käytöstä varsinkin pienempiä oppilaita kohtaan. Tottelemattomille jouduttiin antamaan jälki-istuntoa.

Kun lukiolupa oli annettu koululle, siltä puuttui vielä monta lukion lehtoriksi pätevää opettajaa. Virallisen lehden ilmoituksen avulla saatiin vuonna 1970 kouluun kolme uutta opettajaa. Yksi heistä oli uskonnon ja psykologian lehtori, TM Valma Hartala Helsingistä, äidinkielen lehtori FM Ritva Karppinen ja voimistelunopettaja Pekka Kainulainen Kiteeltä. He saivat vakinaistetun viran pari vuotta myöhemmin.

Miehityksen ollessa valmis lähdettiin vetämään ensimmäistä abiturienttivuotta. Tietojen paikkaaminen vaati varsinkin lukion lehtoreilta paljon voimavaroja sillä lukioon oli tultu varsin eritasoisin keskikoulutodistuksin, mutta keväällä 1971 voitiin olla iloisia sillä koulusta valmistui 15 ylioppilasta jopa varsin kiitettävän arvosanoin. Koko koulussa oli tuolloin 323 oppilasta.

Joinakin vuosina kun oppilaita tuli enemmän kuin yksi luokka, perustettiin rinnakkaisluokkia. Siten kävi esim. v. 1966 ja 1972. Tarvittiin myös lisää tilaa. Sitä saatiin Osuuspankin kerhohuoneelta ja Käkikosken museokoululta, joka toimi myös Porlamin seurakuntakotina. Koulun sekä uusien tilojen siivous ja huolto kuuluivat talonmiespariskunnalle Pirjo ja Seppo Hannulalle.

(Kuvassa oikealta Ritva Karppinen, Pekka Kainulainen, Pirkko Mustonen, Koiviston puvussa Valma Hartala, Tarmo Loikkanen, Aaro Pekkala, Maija Perttula, Maija Pekkala, rva x, Aarre Ojanen, Kaarina Randell, rva x, rva x, Taru Nummiaro, Jaakko Pikkarainen, Marja-Liisa Aalto, rva x)

Koulun kanslistina toimi Ritva Sistola. Hänen apulaisekseen tuli fil. yo. Kalevi Koukkunen, joka opetti samalla käsitöitä. (Koukkusesta tuli myöhemmin tiedemies, etymologi.)

Opettaja Lampinen perusti ”Lampisen Säätiön”, mistä voitiin jakaa stipendejä menestyneille oppilaille .Lampinen asui Porlammilla ja hän testamenttasi omaisuutensa – huoneiston Helsingissä-porlammilaisten käyttöön. Hän lahjoitti Porlammille myös kirjakokoelmansa , joka on nyt kotiseutumuseossa.

Keskikoulussa oli tietenkin myös teinikunta. Sen tarkoitus oli saada opettajien ja oppilaiden välille yhteistä toimintaa. Teinikunnan aktiivisimmat olivat Hannele Haapalainen, Ethel Paavola, Mikko Perttilä ja Tapio Varmola. Oppilaat järjestivät myös omia juhliaan esim. Ingermannin kylän koululla Järjestäjät nimittivät juhliaan ”epäseminaareiksi”. Aktiivisimmat järjestäjät olivat Maija Anttila, Pirjo Ketonen, Tarja Kirmanen ja Liisa Rosi. Koulun juhlia valvoi paikallinen konstaapeli Mauri Hokkanen.

Koulun luokkatason alapuolella oli ruokasali. Siellä istuivat ruokailua valvovat opettajat pöytien päissä, mutta heillä oli myös oma pöytänsä, missä saattoi jutella koulun asioista ja tehtävistä lounasaikaan. Ruoka tuotettiin Saarioisilta ja Valiolta, leipä Lapinjärven Leipomosta. Keittiön emäntänä oli Sirkka-Liisa Rosenlund ja muut avustajat olivat Riitta-Liisa Peltonen, Pirkko Pärnänen ja Eija Rantasalo. (Aterian hinta oli v. 1972 1,25 mk.)

Koulun tiloissa oli myös harrastustoimintaa, johon saattoi osallistua vapaaehtoisesti. Esimerkiksi suosittuja olivat valokuvaus- ja urheilukurssit. Yksi harrastus oli myös painonnosto. Sille varatussa tilassa oli penkkipunnerrukselle sekä maasta nostolle laitteet.

Oppilaitten kasvaessa ja lähestyessä lukioikää ilmestyi koulun pihalle kevytmoottoripyöriä ja varsinkin mopoja. Kaverit pyörivät välitunneilla pyörien ja opettajien autojen ympärillä.

Koulun kannatusyhdistyksen alaisena toimi naistoimikunta, jonka vastuulla oli varojen hankinta koulutyöhön. Naistoimikunnan vetäjänä toimi aluksi Sirkka-Liisa Sihvola ja hänen jälkeensä Sirkka-Liisa Hokkanen. Toimikunta järjesti arpajaisia ja juhlatilaisuuksia sekä tietysti käytännön työtilaisuuksia. Esimerkiksi varoilla ostettiin kangasta, mistä ommeltiin koulun ikkunoihin verhoja. Keräyksillä saatiin ostetuksi luokkiin kahdeksan seinäkelloa. Hankkeen aloittaja oli Paavo Huvinen. (kellojen yhteishinta Lahdessa kelloliike Rajasella oli 800 mk). Miehet olivat usein toimeenpanijoina naistoimikunnan hankinnoissa. Aktiivisimmat kannatusyhdistyksen miesjäsenet olivat samat kuin perustajajäsenet sekä lisäksi kalustehankinnoista vastaava Niilo Salminen.

Kannatusyhdistyksen puheenjohtajana oli meijeristi Olavi Kähönen alusta asti. Hänen sihteerikseen tuli mv. Eero Varjola. Kirjaston käsikirjoiksi hankittiin Suomen Laki I-II.

Rakennustarkastaja Erkki Kangas piirsi opettajien asuinrakennuksen piirustukset Lerkan rinteeseen. Rakennus oli rivitalo, jossa aluksi tulivat asumaan rehtori ja rouva Aaro Pekkala perheineen, lehtori Aarre Ojanen, sekä lehtori Maija Kainulainen (o.s. Perttula) ja VO Pekka Kainulainen perheineen.

Vuoden 1969 budjetti oli 813,450 mk. Tilintarkastajina toimivat Paavo Huvinen ja Eero Varjola. Kannatusyhdistyksen puolesta lainan nimikirjoittajina toimivat puheenjohtaja ja sihteeri. Lainaa tarvittiin lisää kun vuonna 1973 päätettiin rakentaa koulun yhteyteen uimahalli. 440 neliötä käsittävän uimahallin suunnittelijaksi otettiin arkkitehti Tuija Pösö. Putkityöt teki helsinkiläinen Huber Oy Ab.

Vuonna 1971 suoritettiin Porlammien Pyryn kanssa urheilukentän laajennustyö. Kenttä tuli olemaan koulun ja Käkikosken ala-asteen välisessä maastossa. Urheilukentän valmistuttua voitiin toteuttaa kentällä jalka- ja pesäpallon sekä yleisurheilulajien harjoittelua.

Lukiolaisia 1970-luvun alussa.

Koulun terveydenhoitajana oli alkuvuosina sairaanhoitaja Hilikka Kekki myöhemmin Tarja Ojanen. Vastaavana lääkärinä toimi Myrskylän kunnanlääkäri Anna-Liisa Wallenius-Pietiläinen ja myöhemmin Lapinjärven kunnanlääkärit.

Vuonna 1971 koettiin suurta surua koulussa, kun kaksi merkittävää koulun tukijaa menehtyi. Toinen oli myös yksi perustajajäsenistä ja kannatusyhdistyksen sihteeri. Hän oli porlammilainen Elmer

Kekki. Toinen oli Ingermannin kylässä sijainneen Metsähallituksen toimipisteen johtajan Arvo Varmolan kuolema.

Koulun henkilökuntaan kuuluivat myös talonmiehet ja siivoojat sekä keittiöhenkilökunta. Heidän toimenkuvaansa ja palkkioitaan tarkistettiin 1970-luvun alussa.

Vuosi 1975 uudisti koko Suomen koululaitoksen. Silloin alkoi peruskoulu. Itä-Uudenmaan Yhteiskoulu jäi historiaan ja sen tilalle tuli yläaste.

6. PORLAMMIN YLÄASTE JA LUKIO

Koska koulu oli koko elinikänsä pieni maalaiskoulu, yläasteen ja lukion opettajat olivat yleensä yhteisiä. Työsuorituksen ero koski lukion lehtoreita, joilla oli vaatimuksena suurempi viikko-opetuksen tuntimäärä (24/20) ja korkeampi eläkeikä verrattuna yläasteen lehtoreihin. (63/60 v.).

Peruskoulun pääperiaate oli, että kaikki varallisuuteen katsomatta saisivat tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskella ja edetä korkeampiin opinahjoihin. Valtio alkoi maksaa avustusta kouluille pääluvun mukaan. Porlammin koulu oli kolmen kunnan yhteinen, joten oli tärkeää, että nämä kunnat suuntasivat opiskelijat tähän kouluun. Niinpä eräänä vuonna kun oppilaita oli siirtynyt Orimattilaan tai Askolaan, Lääninhallitus puuttui asiaan ja oppilaat määrättiin Porlammille.

Kuntien vastuulle jäivät koulukuljetukset. Oppilaat piti hakea, jos koulumatka oli yli viisi kilometriä. Kuljetusten kustannukset nousivat varsin korkeiksi, kun oppilaat saivat ilmaisen matkan. Liikennöitsijät järjestivät vakiovuoronsa niin että ne kulkivat koulun kautta. Joskus jälki-istunnossa olleet pääsivät kotiin punavihreällä Norrgårdin linja-autolla, joka tuli Helsingistä pitkien kiertoteitten kautta ja oli menossa Porlammin kautta Villikkalaan. Sama liikennöitsijä oli ajanut tätä reittiä edestakaisin kerran päivässä molempiin suuntiin jo 1950-luvulla. Koulun viimeisinä vuosina koulukuljetuksia hallinnoi Koivistolta lähtöisin ollut, lahtelainen yritys Koiviston Liikenne. Kuljettajat kaikissa koulubusseissa olivat oppilaille myönteisiä. Opettajien vastuulla oli oppilaitten kaunis käytös. Myöhästymisiä sattui joskus talven liukkailla keleillä.

Oppilaat saivat uudessa systeemissä ilmaiset oppikirjat yläasteella sekä ilmaisen aterian. Joillekin pitkämatkalaisille annettiin myös välipala.

Peruskoulun ideana oli demokratisoida koululaitos. Yläasteelle valittiin kouluneuvosto, kunnan koululautakunnan alainen johtokunta. Kunnassa oli myös koulutoimenjohtaja, jolla oli asiaan kuuluva hallinnollinen pätevyys. Yläasteen rehtoriksi valittiin FK Jaakko Pikkarainen, historian lehtori.

Yläasteella vähennettiin mm. uskonnotunteja puolella. Poliisitoimen johtaja kävi jostain syystä Porlammin koululla pitämässä esitelmän koulukäyttäytymisestä. Hän pahoitteli uskonnon tuntien vähentämistä ja arveli rikollisuuden kasvun nousevan 10%, jos moraaliopetus jää niin vähäiseksi. Aamuhartauden nimi muutettiin aamunavaukseksi, joka neutralisoi hengellistä opetusta arkisemmaksi. Aamunavaus tuli luokkiin (lukukauden alussa ja lopussa juhlasalissa) keskusradion kautta klo 8.50. Oppitunnit alkoivat klo 9.00. Jos opettaja ei halunnut itse kuunnella, hän saattoi jättää oppilaat keskenään ja mennä itse luokkaan vasta oppitunnin alkaessa. Siitä jotkut oppilaat valittivat vanhemmilleen. Aamuhartaudet piti yleensä lokakuuhun asti (koulu alkoi ennen syyskuun asussa)

uskonnonopettaja yksin. Vuorolistat laadittiin siis kaikessa rauhassa. Toisilla opettajilla oli halu olla mukana aamunavauksessa ja he yleensä lukivat opettajalehden hartauksia tms. Peruskoulussakin alkuun sai koulu itse päättää aamunavauksien sisällöstä. Periaatteena oli kuitenkin koulun politisoitumisen vuoksi hiljalleen siirtyä tunnustuksettomaan uskonnonopetukseen ja sitä kautta aamunavauksetkin muuttivat luonnettaan.

Kerran viikossa eli tiistaiaamuna tulivat vuoronperään kolmen seurakunnan edustajat, yleensä kirkkoherrat tai diakonit suorittamaan hartauksia (Lapinjärveltä khra Anttonen, khra Hartala, khra Elo, khra Paukkunen; Myrskylästä khra Pinomaa, khra Tommola, khra Helenius ja diakoni Fabritius; Artjärveltä khra Toukomies, khra Aropelto ja diakoni Kekki). Samalla tavalla vuorovuosina koululaiset kävivät kevätkirkossa Artjärvellä, Myrskylässä ja Lapinjärvellä. Kerran, vielä khra Anttosen ollessa koulujumalanpalvelusta suorittamassa, kirkon keskiristin kohdalla istui kaksi tunnettua juomaveikkoa Vahtimestari vei heidät ulos, eikä khra tehnyt valitusta pyhän häpäisystä.

Peruskouluun siirryttäessä tuli opettajille paljon lisätoita. Aineopettajat ja yleisopettajat kaikki saivat käydä kursseilla oppimassa uusia menetelmiä ja kuulemassa opetus/kouluhallituksen ohjeita. Kunnat kustansivat näitä kursseja ja opetusvälineitä, mitä piti hankkia. Kunnanvaltuustoissa käytiin joskus kiivastakin väittelyä siitä, mitä kukin koulu saisi. Esimerkiksi piirtoheittimien hankinta luokkiin ja myöhemmin siirrettävien televisioiden hankinta tuottivat paljon kysymysmerkkejä.

Oppikirjat uusittiin. Varattomissa kunnissa jouduttiin käyttämään samoja oppikirjoja useita vuosia ja vain rikkimenneitä kappaleita uusittiin tai ostettiin suurenevia oppilasmääriä varten. Kustantajat kilpailivat hankinnoista ja tarjosivat kouluille illanviettoja. Suurimmat kustantajat olivat WSOY ja OTAVA. Alkuvuosina kirjatilaukset teki Taimi ja Elis Peltolan kirja- ja paperikauppa koulun lähellä.

Peruskoulun alkuvuosina yläasteen ja lukion opettajat kävivät ala-asteilla kertomassa uusista opetusmenetelmistä ja opetuksessa käytettävistä apuvälineistä. Esim. uskonnonopettaja kävi pienen elokuvaprojektorin ja valkokankaan kanssa kaikilla kolmen kunnan ala-asteilla antamassa uusia virikkeitä sekä opettajille että oppilaille.

Opetushallitukselta tuli myös selkeitä arvioinnin ohjeita. Peruskoulun tuli antaa kaikille koko Suomessa samat mahdollisuudet jatkokoulutukseen, joten arviointi (arvosanat) määrättiin annettavaksi samoilla kriteereillä. Siksi tarkistettiin myös opettajien pätevyyskiä.

Peruskoulu sai pääluvun mukaan valtion avustusta. Sen vuoksi kannatusyhdistys ja naistoimikunta tulivat tarpeettomiksi. Kunnat saivat koulutukseen tarkoitetun kokonaissumman vuosittain. Se piti jakaa eri koulujen kesken. Koulujen johtajat ja rehtorit joutuivat pitämään tarkkoja tilastoja, jotta jako sujuisi demokraattisesti.

Kuntien kiinteistöviranomaiset kävivät tekemässä vuositarkastuksia koulun tiloissa ja suorituttivat korjauksia heti kun vikoja ilmeni. Peruskoulun tultua tarvittiin yläasteelle sekä lukiolle oma opintojen ohjaaja. Yläasteen OPOKSI tuli Teuvo Hyytiäinen, mutta lukion opinto-ohjaajaksi piti kouluttaa uusi. Koska uskonnon ja psykologian lehtori tarvitsi lisätunteja, hänet lähetettiin koulutukseen. Hänestä tuli LOPO. Uskontoluokka oli lisärakennuksen päässä, joten siihen viereen rakennettiin koppi yksityisohjausta varten. Siellä uskalsivat aratkin oppilaat kertoa toivomuksiaan. LOPO järjesti myös vierailuja yrityksiin lähinnä Porvoossa, Loviisassa ja Orimattilassa. Yläasteen ylimmällä luokalla OPO järjesti ns. TET- harjoittelun. Ammatinvalinnan psykologi Porvoosta vieraili kaikissa lukion luokissa.

Urheilun opettaja toimi urheiluseura Porlammin Pyryn kanssa yhteisymmärryksessä. Siten saatiin kunnostettua urheilukenttä koulun ja Käkikosken koulun välimaastoon. Syyslukukauden alussa v. 1978 saatiin kenttä valmiiksi ja kevättalvella vietettiin yhteistä urheilupäivää. Porlammille rakennettiin myös pururata kunnan kohotusta varten.

Koulun yhteyteen rakennettiin uimahalli, jota alkuvuosina hoidettiin vapaaehtoisvoimin. Uimahallilla oli oma kannatusyhdistys. Uimahallia käyttäneet ulkokuntalaiset maksoivat sisäänpääsymaksun. Väkeä tuli jopa busseilla eri puolelta lähikuntia. Rakennustarkastaja Erkki Kangas suunnitteli ja piirsi uuden opettajainhuoneen voimistelusalin yläpuolelle, koska vanha opettajainhuone tuli liian ahtaaksi.

Yksi merkittävä vaihe Porlammin koulun historiassa päättyi ennen kevätjuhlia vuonna 1987. Itä-Uudenmaan Yhteiskoulun ja sittemmin Porlammin Lukion rehtori FK. A a r o P e k k a l a (1930-1987) menehtyi pesä-pallo-ottelussa koulunsa urheilukentällä sairaskohtaukseen. Pekkala jäivät kaipaamaan saksan opettaja HuK Maija Pekkala sekä lapset Markus, Mia ja Maarit Pekkala ja suuri joukko ystäviä. Maija Pekkala perusti rehtorin muistoksi stipendirahaston säätiön muodossa.

Pekalan aikana koulu saavutti ylioppilaskirjoituksissa hyviä tuloksia. Jo aivan ensimmäisissä kokeissa 1971 saatiin kuuden laudaturin ylioppilaita. Yhdestä heistä tuli Porvoon sairaalaketjun gynegologian vastaava lääkäri. Toisesta Seinäjoen ammattikorkeakoulun rehtori. Monet saivat laudatureja reaaliaineissa, joista 60-65% vastauksista tuli uskonnosta ja psykologiasta. Varsinkin viimeainittu oli kurssien suosikki. Myös matemaattiset aineet tuottivat hyviä tuloksia.

Peruskoulun yläasteen rehtoriksi valittu historian lehtori J a a k k o P i k k a r a i n e n ja lukion rehtorina jatkanut matematiikan lehtori A a r o P e k k a l a toimivat yhteisymmärryksessä. Heidän aikanaan yläasteelle tulivat tasokurssit ja lukioon 38 oppituntia käsittävät ainekohtaiset kurssit. Vapaaehtoisursseista, kuten filosofia, ei annettu arvosanaa.

Uusi kausi Porlammin lukion historiassa alkoi, kun piti valita uusi rehtori. Haettavaksi julistettuun virkaan tuli useita hakemuksia. Haastattelujen perusteella ja opettajakuntaa kuultua valituksi tuli kotkalainen ja viimeksi Kokkolassa toiminut FM. J o u n i S a l o. Hän oli rehtorin toimen ohella myös historian opettaja.

Rehtori tahtoi laajentaa koulun kansainvälisyyttä. Valittujen opettajien kanssa hän kävi tutustumismatkalla mm. Tanskassa. Itse hän vieraili usein Virossa, missä hänen vaimonsa toimi yrittäjänä. Kotinsa he rakensivat Lapinjärven Mariebergiin. Kulttuuri harrastuksen/tietoisuuden lisäämiseksi rehtori Salo käytti oppilasryhmiä Kotkan teatterissa katsomassa Molierin ”Luulosairasta”.

Koulun henki muuttui olennaisesti. Matemaattisten ja luonnontieteitten korostus laski arvonantoa humanististen aineitten opiskelijoilta. Tytöt valittivat usein opolle, ettei heitä arvosteta. Myös humanististen aineitten opettajat kuulivat joskus opettavansa ”huuhaa-aineita”. Esimerkiksi uskonnon lehtoraattia yritettiin poistaa, mutta siihen ei saatu lupaa opetushallituksesta. 1980-luvun lopulla uskonnon opettajan työ tehtiin lähes mahdottomaksi. Hänen lähdettyään lehtoraattia ei enää täytetty pätevällä opettajalla, joten ylioppilaskirjoitusten taso laski niin paljon, että siitä tuli huomautus ylioppilastutkintolautakunnalta.

Lehtori Valma Luukka (ent.Hartala) oli rakentanut Porlammille Lerkan rinteeseen tiilivuoratun talon, koska hänen miehensä kirkkoherra oli lähtenyt syntymäkuntaansa Tuusulaan Lapinjärven pappilan huonon kunnon ja korkean verotuksen vuoksi. Kirkkoherran myötä piti myös perheen muuttaa pois pappilasta. Elokuussa 1987 Luukka kuitenkin siirtyi Porvooseen poikiensa kanssa. Seuraavana vuonna, eli v. 1988, Suomen kirkossa hyväksyttiin naispappeus ja Valma Luukka oli yksi uusista naispuolisista papeista. Hänen haaveensa olikin päästä takaisin seurakuntavirkkaan, mistä hän yli yhdeksän vuoden seurakuntalehtorina olon jälkeen , oli tullut Lapinjärvelle.

7. O P E T U S V Ä L I N E E T

Opetusvälineitten hankinnasta päättivät yleensä aineen vastuuopettajat. Koulussa oli eri oppiaineille omat luokat. Naistoimikunnan aikana kaikissa luokissa oli samanlaiset verhot. Yhteishankintana oli myös saatu taulut, opettajanpöydät ja pulpetit. Lahjoituksena, kuten edellä on kerrottu luokkiin saatiin kellot. Jossain vaiheessa saatiin hankittua myös kaiuttimet rehtorien kuulutuksia ja aamunavauksia varten. Aurinkosuoja olisi tarvittu . Kerran ainakin opettaja pyörtyi uskonnon luokassa ja vietiin ambulanssilla Porvoon sairaalaan.

Kun seuraavan vuoden budjettia laadittiin opettajat ja muu henkilökunta saivat esittää välttämättömät toivomukset kunnan koululautakunnalle. Kunnanvaltuustossa istunut Valma Hartala muistaa, miten eräät valtuutetut olivat sitä mieltä, että jos on hyvä opettaja, niin muita välineitä kuin liitutaulu ei tarvita.

(Sivumennen on mainittava, että kun Valma Hartala tuli Lapinjärvelle, keskustaväki pyysi hänet heti päättäviin elimiin edustajakseen, samoin seurakunta. Heillä oli tiedossa, että maisteri oli ministeri Eemil Luukan sukulainen. Myös Johannes Virolainen kävi pappilassa Hannu Hartalan ollessa kirkkoherra Lapinjärvellä. Vuonna 1984 Valma, silloin jo Luukka oli Marjatta Väänäsen apuääniä hakemassa eduskuntavaaleissa.)

Aluksi opettajat toivat mukanaan opetukseen myös omia välineitään. Peruskoulun aloitusaikoina omat diaprojektorit, jopa pieni kannettava elokuvaprojektori oli mm. uskonnonopetuksen käytössä. Oli huomattavasti helpompi opettaa esimerkiksi herätysliikkeitten historiaa elokuvan avulla.

Tärkeä investointi oli piirtoheittimien hankinta luokkiin. Ne auttoivat järjestyksen pitämiseen, kun opettaja saattoi olla kasvot luokkaan päin. Piirtoheitinkalvot saattoi myös valmistaa kotona seuraavia tunteja varten. Terveysyistä johtuen taululle kirjoittaminen saattoi olla raskastakin.

Erityisen paljon apuvälineitä tarvittiin biologian, fysiikan ja kemian opetukseen. Niitä hankittiin vähitellen ajankohtaisten vaatimusten mukaan. Eri aineitten opetuspäivillä saatiin vinkkejä muista kouluista. Porlammilla haluttiin olla ajan tasalla.

Liikuntatunnit pidettiin keväisin ja syksyisin paljolti ulkona urheilukentällä. Sisäliikuntavälineet olivat yhteisiä Käkikosken koulun kanssa. Myös uimahalli oli koulun käytössä kun se valmistui v. 1975. Uimahalli toimi aluksi säätiön varassa.

Atk-laitteita alettiin hankkia 1980-luvulla, vaikka ne olivat silloin vielä hyvin kalliita, samoin tulostimet. Paperia alkoi myös kuluu kun saatiin hankittua iso monistuskone opettajahuoneen kuulutushuoneeseen, missä olivat kovaäänislaitteet. Aamunavauksia varten oli hankittu levysoitin. Uskonnonopettaja toi omia LP-levyjä avausmusiikiksi.

Käsitöissä käytiin Käkikosken koulun puolella. Siellä oli puutöitä varten höyläpenkit ja muita työvälineitä poikia varten. Pitkäaikaisena puutyön opettajana oli Lauri Lahtonen. Tyttöjen käsitöitä varten oli ompelukoneita ja kangaspuut. Käsitöitä opetti Marja-Leena Lahtonen.

Käkikosken koulussa poikien ja tyttöjen käsityöt tehtiin enimmäkseen kellarikerroksessa ahtaissa tiloissa. Sorvien vieressä saattoi tulla vahinkoja. Siksi alettiin suunnitella erillistä rakennusta, jonka nimeksi tulisi T a i t o t a l o. Taitotaloon hankittiin opetusvälineistöä kotitalouteen, puu- ja metallitöiden tekemiseen ja viestintä- ja valokuvausopetukseen välineet. Lahtoset pitivät vanhan koulun huoneet oman toimintansa loppuun asti.

Taitotalon harjannostajaiset pidettiin vuonna 2000, tarkemmin syyskuun toinen päivä klo 14.00. Varsinainen käyttöönotto tapahtui 12.elokuuta vuonna 2002.

Rakennuksen loppuvaiheessa siirrettiin Taitotaloon kansalaiskoulun tiloista Käkikosken koulusta hitsauslaitteet, puutyölaitteet ja muut välineet. Myös monet nuoret yrittäjät alkoivat opiskelun uudessa työtilassa Taitotalossa. He korjasivat koulun tiloissa mikroja, mopoja, jopa traktoreita. Talossa rakennettiin sänkyjä ja muita huonekaluja. Myös kansalaisopisto sai käyttää Taloa. Taitotalo on antanut virikettä koko kylän yhteisille harrastuksille.

8. PORLAMMIN YLÄASTEEN JA LUKION JUHLAT

Kuvaamataidon opettajana toimi KO Marja-Liisa Aalto-Peltonen (myöhemmin Nylander) Loviisasta. Hänen ohjauksessaan jo keskikouluaikana oppilaat maalasivat värikkään abstraktisen taideteoksen koulun ruokasalin takaseinälle. Hän vastasi myös oppilaiden kanssa juhlasalin koristelusta tarvittaessa. Koululla järjestettiin koulun sisäisten juhlien ohella mm. Vappumatineoita, joihin vanhemmatkin olivat tervetulleita. Nylanderin jälkeen ja tarvittaessa sijaisena toimi taiteilija Marianne Mattila Myrskylästä.

Koulun omat juhlat olivat alkuvuosina samoja, mitä muissakin Suomen kouluissa pidettiin. Juhlasaliin kokoonnuttiin kouluvuoden alkajaisissa. Juhlaohjelmaan kuuluin alkuhartaus ja yleensä virsi ”Totuuden Henki...” Sitten rehtori julisti kouluvuoden alkaneeksi ja toivotti oppilaille ja opettajille menestystä opinnoissa.

Joulujuhlissa oli enemmän ohjelmaa. Musiikin opettajalla oli oppilaitten kuoroesityksiä ja joskus myös oppilaitten eri kilpailuissa voitollisia olleita esityksiä. Muutamia tulevia muusikoita oli esiintyjien sarjassa. Esim. Mike Peltola esitti vaikeita pianokappaleita ja Artjärven kunnanjohtajan Pentti Junttilat tytär esitti huilullaan klassisia kappaleita. Myrskylästä tuleva oopperatahti, johtajaopettaja Veikko Turusen tyttärentytär Jenni Salminen (myöh. Lätti) palveli urkujen soitossa mm. koulun jumalanpalveluksissa, ainakin Artjärven kirkossa. Aaro Pekkalan aikana juhlapuheet piti puhetaidon koulutusta saanut Valma Hartala (myöh. Luukka).

Ensimmäiset ylioppilasjuhlat vietettiin 31.5. 1971. Silloin parikymmentä nuorta sai valkolakin ja laulettiin perinteinen: ”Gaudeamus igitur”. Myös paikalliset lehdet kuten Loviisan Sanomat ja Pitäjänsanomat olivat kuvaamassa nuoria. Ylioppilasjuhlissa yleensä joku ylioppilaista piti juhlapuheen, samoin rehtori. Koulussa oli tapana tarjota kahvit ruokalassa ylioppilaitten lähiomaisille juhlan jälkeen. Kuvia otettiin sekä sisällä, että varsinkin virallinen kuva. Koulun tuloportailla. Samassa juhlassa jaettiin stipendit parhaille ylioppilaille sekä päästötodistukset ja stipendit keskikoulun päättäneille. Lapinjärvellä oli tapana, että pankeissa oli listat kylän ylioppilaita varten, mihin kyläläiset saivat lahjoittaa opintoja varten rahaa.

Ylioppilasjuhlat kokosivat kaikista kunnista myös omaiset juhliin. Abiturienttien luokat olivat niin pieniä, että käytettävissä ollut juhlasali riitti hyvin. Ohjelmat olivat yleensä perinteiset.

Ainoastaan kerran juhlaväki joutui keskeyttämään seremonian, kun myöhemmin tunnetuksi tullut Late kavereineen räjäytti suuren muovipussillisen mätiä kananmunia. Onneksi ylioppilaat olivat ehtineet saada lakkinsa ja kuunnella rehtorin puheen.

Keskikoulun päättäneet opiskelijat saivat todistuksensa ylioppilasjuhlien päätteeksi. Myös stipendit jaettiin julkisesti. Ensimmäisinä vuosina ylioppilaittenkin arvosanat luettiin, mutta tuollainen julkisuus lopetettiin kaikissa kouluissa. Koulun vuosikertomuksestakin poistettiin tarpeeton julkisuus, mutta stipendien antajat olivat tietysti hyvillään, että heidät mainittiin sekä suullisesti että kirjallisesti.

Surujuhlia ei varsinaisesti pidetty, mutta suruliputusta kyllä. Moottoripyöräonnettomuudessa kuoli Jaakko Tuuli. Perustajajäsenet Elmer Kekki ja Arvo Varmola kuolivat jo vuonna 1971. Sitten oli monta vuotta, kunnes rehtori Aaro Pekkala kuoli v. 1987. Lukion matematiikan lehtori Ari Leppänen kuoli hiihtoladulla v. 2003 kotiseudullaan Sysmässä, ja ykkösperustaja jäsen meijeristi Olavi Kähönen kuoli Lahdessa v. 2008.

Suurempia juhlia vietettiin kymmenvuosijuhlina. 40- ja 50-vuotisjuhlissa oli juhlapuhujina jo koulun entisiä oppilaita. Ensinmainitussa oli puhujana kasvatustieteen tohtori Tapio Varmola Seinäjoen Ammattikorkeakoulusta ja jälkimmäisessä psykiatrian tohtori (LL)Kari Kähönen Hämeenlinnasta. Kutsuvierasjuhlissa oli paljon juhluvieraita eri puolelta Suomea.

9. RETKET JA MATKAT

Pienen syrjäisen kylän ja pienten kuntien nuoret tarvitsivat laajempaa kontaktia muuhun maailmaan. Siksi alun alkaen opettajat halusivat viedä oppilaitaan tutustumisretkille. Aikaisemmin on jo mainittu, että opinto-ohjaajat veivät nuoria tutustumaan yrityksiin ja työvoimatoimistoihin lähikaupunkeihin.

Luokkaretkiä tehtiin yleensä keväällä. Niihin kerättiin naistoimikuntien ja johtokuntien tuella varoja. Opettajien opintomatkat peruskoulun tultua yleensä kustansi Lapinjärven kunta. Kunnassa oli koulutoimenjohtaja, joka puuttui tarvittaessa koulun asioihin ja järjestykseen. Hänen muutettuaan Kokkolaan, toinen koulutoimenjohtaja oli Teuvo Hyytiäinen. Hän tarkisti opettajien pätevyyydet. Kolmas koulutoimenjohtaja oli Anja Rautiola, mutta hän ei ollut itsenäinen päättäjä. Koululautakunta ja kunnanjohtaja Eero Soinio olivat hänen yläpuolellaan. Myös lukion rehtori Jouni Salo vaikutti koulun suuntaan ja ilmapiiriin vahvasti.

Abiturientit juhlivat penkkareita autoajeluilla kuten kaikkialla Suomessa. He järjestivät oma-aloitteisesti mm. risteilyjä ja kokoontumisia lähikaupungissa ja Kouvolan lähellä. Ylioppilaaksi tulon jälkeen oppilaat kutsuivat opettajia koteihinsa kylään.

Opettajat, kuten Jaakko Pikkarainen järjesti kotiseutumatkailua eli tutustumista koulukuntien museoihin ja historiaan.

Äidinkielen opettaja Heikki Linerva oli varmaan ensimmäinen, joka vei luokkansa retkelle Kouvolaan, missä käytiin mm. Valtion Rautateiden kauko-ohjaustiloissa ja uimassa.

Retkien määrä lisääntyi huomattavasti kun Jouni Salo tuli rehtoriksi. Hänen haaveenaan oli kansainvälisyysopetus. Mainittuja retkiä olivat retki Heurekaan Vantaalle v. 2004 sekä matkat Tallinnaan, Pietariin, Lissaboniin ja Cerniin. Matkojen järjestäjänä oli rehtorin lisäksi matematiikan lehtori Teri Kainulainen. Vuonna 2006 tehtiin matka Tukholmaan.

10. OPETTAJAT JÄÄVÄT ELÄKKEELLE

1990-luvun alkupuolella opettajia alkoi siirtyä eläkkeelle. Pitkän uran tehnyt ent. lukion rehtorin rouva HuK Maija Pekkala lähti ensimmäisenä. Hänen jälkeensä 1.9.1993 lähti 23 vuotta Porlammien koulua palvellut TM, pastori Valma Luukka (ent. Hartala). Hän jatkoi vapaaehtoistyötä papin tehtävissä erityisesti kirkkoherrojen sijaisena Artjärvellä (12 v.), Lapinjärvellä, Askolassa, Pornaisissa, Loviisassa, Liljendalissa ja viimeksi Pukkilassa vuoteen 2017. Pyydettyä Valma Luukka toimitti hautauksia, vihkimisiä ja kasteita eri seurakunnissa.

Tärkeä eläköityminen tapahtui v. 1995, jolloin pitkäaikainen yläasteen rehtori FK Jaakko Pikkarainen muutti Porlammilta kotiinsa Espoon Olariin. Silloin koko koulun rehtoriksi tuli Jouni Salo. Kahden rehtorin virat yhdistettiin.

VO Pekka Kainulainen jäi eläkkeelle v. 2001. Matematiikan lehtori, Luk. Tarmo Loikkanen jäi 35-vuoden palveluksesta eläkkeelle v. 2008. Hänen vaimonsa, englannin kielen lukion lehtori Ritva Loikkanen jäi eläkkeelle v. 2012. Laki teki mahdolliseksi siirtymisen lukion virasta yläasteen virkaan, jos halusi eläkkeelle 60-vuotiaana. Lukion virallinen eläke-ikä oli 63 v. Myös FM, latinan ja ranskan opettaja Maarit Lavinsuo jäi eläkkeelle v. 2012. Muita eläkkeelle lähtijöitä oli LuK, matematiikan lehtori Teri Kainulainen.

Koulun muusta henkilökunnasta jäivät eläkkeelle Pirjo ja Seppo Hannula talonmiehen ja huoltotoimen virasta v. 2011. Samoin kanslisti Ritva Sistola.

Kansalaiskoulun puolelta eläkkeelle siirtyivät jo 1980-90 luvulla opettajat Hilka Hämäläinen, Taija ja Teuvo Hyytiäinen sekä Marja-Leena Lahtonen.

Tunnustuspalkinnon 40-vuotisurastaan sai Pirjo Hannula, ja 30-vuotiskunniamerkin sai kanslisti Ritva Sistola.

Kun 1980-luvulla jätettiin pois palkanmaksusta ikälisät, alettiin koulussa jakaa valituille opettajille ”hyvän miehen lisää”, se aiheutti kateutta.

Jaakko Pikkaraisen lähdettyä eläkkeelle v. 1995 koko koulun rehtorius jäi Jouni Salolle. Hän joutui toteamaan monia muutoksia yhteiskunnassa. Artjärvi alkoi irtautua kustannuksista, koska monet oppilaat kuljetus- ym. syistä lähtivät opiskelemaan Orimattilaan. Vuonna 2010 Artjärven kunta eli viimeistä itsenäistä vuotta. Sitten se yhdistettiin Orimattilaan. Osamaksut koululle loppuivat.

Samoin Kimonkylästä, joka oli Elimäen kunnan rajanaapuri, osa oppilaista siirtyi Elimäen lukioon. Eniten oppilaita kouluun tuli Myrskylästä. Koulun talous alkoi rapautua, koska Lapinjärven Porlammien kylästäkään ei tullut enää riittävästi lapsia kouluun. Lapsiluku kunnassa oli pienentynyt.

Lapinjärven kunta ei pystynyt enää korjauttamaan rakennuksia, joista löytyi vesivaurioita. Alunperin väliaikaiseksi rakennukseksi tarkoitettua parakkirakennuksesta löytyi homevaurioita, jotka aiheuttivat sisäilmaongelmia.

Koululla ei päättäjien mielestä ollut enää tulevaisuutta ja niin koulu monien vaiheiden jälkeen lopetettiin. Uusia tiloja kuitenkin etsittiin kuten siirrettäviä rakennuksiaakin. Koulun loppuminen herätti pettymystä. Kylä hiljeni, kun keskustassa ei ollut enää liikettä. Mikään ei auttanut. Korjausvelkaa toki oli. Kaikesta on kuitenkin nyt päästy yli. Viimeiseksi rehtoriksi jäi kouluun 6.6. 2012 tullut Marketta Takkala.

Porlammin koulun, yläasteen ja lukion, lopettaminen oli kova isku Lapinjärven kunnalle ja varsinkin Porlammin kylälle. Sieltä lähtivät kaupat, pankit ja omakotitalojen arvo laski. Muuttotappio on ollut huomattava.

Loviisan Sanomissa oli kuva v. 2014.

11. MITEN KOULUN OPPILAAT MENESTYIVÄT ?

Kouluun tuli aikanaan paljon oppilaita, koska se oli lähin koulu kotoa käsin. Joukossa oli monta, varsinkin poikaoppilasta, joiden oli tarkoitus jatkaa maanviljelyshommia sukupolvenvaihdoksessa. Lukioon hyväksyttiin hyvinkin alhaisella keskiarvolla. Heikoin oppilas taisi päästä sisälle keskiarvolla 6,5. Hänestä ei parhailla opetusmetodeillakaan saatu ylioppilasta. Yleisesti on tiedossa, että mitä alhaisempi osaaminen oppilailla on, sitä pätevämmät opettajat pitäisi saada kouluun. Väestön muutoksen vuoksi Porlammi oli huonossa asemassa. Viimeisinä vuosina ei kaikissa oppiaineissa ollut enää päteviä opettajia. Siksi varsinkin ylioppilaitten taso aleni.

Lukio koulutti n. 800 ylioppilasta. Aaro Pekkalan aikana koulu oli Suomen parhaiden joukossa. Laskua tapahtui yo-todistuksen arvosanoissa vuoden 1993 jälkeen. Syitä muutokseen kyseltiin jopa ylioppilastutkintolautakunnan taholta.

Koulun oppilaista on tullut monen alan, erityisesti kasvatustieteitten ja lääketieteitten tohtoreita. Myös muutama maatalous-metsätieteen tohtori ja ainakin pari biologian tohtoria. Matemaattisen linjan oppilaita meni Lappeenrannan ja Tampereen teknilliseen korkeakouluun. Ensimmäisistä ylioppilaista useampi valmistui Helsingistä ”Polilta ” diplomi-insinööriksi. Luonnontieteelliseltä puolelta valmistui lääkealan ja mikrobiologian korkeakoulutettuja. Jyväskylään meni psykologian opiskelijoita. Pappiskoulutuksen hankki ainakin kolme ja diakoneja ja sairaanhoitajia varmaankin yli kymmenen. Musiikin alan yrittäjiä tulee mieleen kaksi.

Opettajia sekä kouluihin, että ammattikouluihin valmistui useampia. Lastentarhanopettajia saattoi tulla samasta perheestä jopa kolme.

Kauppa-opistosta tuli muutamia merkonomeja ja tradenomeja. Porvoon Edukasta tuli ATK-alan yrittäjiä. IT-osaajia tuli ammattikorkeakouluista ja yliopistoista.

Totta on myös, että moni jäi maatalousyrittäjäksi, mutta yo-tutkinnon jälkeen hekin joutuivat käymään ylempiä kouluja, sillä tietokoneet alkoivat ohjata toimintoja jopa navetoissa ja koneissa, joita käytetään maataloilla . Jopa kirvesmiesten oli mentävä vähintään oppisopimuskouluun tai ammattikouluun.

Yleisesti ottaen Porlammin koulun oppilaat menestyivät opinnoissaan ja elämässään kiitettävästi.

12. TUTKIELMASSA KÄYTETYT LÄHTEET:

Lapinjärven kunnan arkisto

Lapinjärven koululautakunnan ja opettajakunnan kokousten pöytäkirjat

Porlammin koulun vuosikertomukset

Kirjat:

Huvinen, Hannu: Porlammin kirja 2005 (oma k.)

Hyytiäinen, Teuvo: Kertomus Porlammin koulujen 100-vuotistaipaleelta v. 1977 asti

Kiuasmaa, Kyösti: Oppikoulu 1880-1980. Oulu 1982

Syväoja, Hannu: Kansakoulu. Suomalaisten kasvattaja, Juva 2004

Yksityisoppikoulujen historia 1872-1977 (Toim. Salminen-Pietiläinen-Teperi), Hki 1995

Haastattelut:

Kainulainen, Pekka; Kainulainen, Piia.

Wikipedia